

دین و نظام طبیعت

جموعه حکمت جاویدان | ۲۰ |

این کتاب ترجمه‌ای است از:
Religion and the Order of Nature,
Seyyed Hossein Nasr,
Oxford University Press, 1996.

نصر، حسین، ۱۳۱۲ - Nasr, Seyyed Hossein
دین و نظام طبیعت / نویسنده: سیدحسین نصر / ترجم: محمدحسن فغفوری
تهران: حکمت، ۱۳۸۶، ۵۵۰ص
شابک: 978-964-8713-13-8
بخشی از این کتاب مجموعه سخنرانی‌های ادوارد کدیری در دانشگاه بیرمنگام
۱۹۴۴ می‌باشد. چاپ قبلی: حکمت، ۱۳۸۴ ([۴۸۰]ص)
عنوان اصلی: Religion and the Order of Nature
کتابنامه.

مجموعه سخنرانی‌های ادوارد کدیری در دانشگاه بیرمنگام ۱۹۴۴ م.

طبیعت -- جنبه‌های مذهبی

علم و دین

امر قدسی

فلسفه طبیعت

اخلاق زیست‌محیطی

بوم‌شناسی انسانی -- جنبه‌های مذهبی

فغفوری، محمدحسن، مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۸۶ ن ۶ ط/۶۵/۶۵ BL

رده‌بندی دیویی: ۲۰۲/۱۲

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۴۶۶۵۲۳۱

انتشارات حکمت

تهران، خیابان انقلاب، ابتدای بوریحان، شماره ۹۴، کدپستی ۱۳۱۵۶۹۴۱۶۴
تلفن: ۶۶۴۰۶۵۰۵ / ۶۶۴۱۵۸۱۹ / ۶۶۴۱۵۸۲۰
سامانه پیام کوتاه: ۰۲۱۶۶۹۵۰۶
www.hekmatpress.com
info@hekmatpress.com

دین و نظام طاعت

سیدحسین نصر

محمدحسن فغفور

دبیر مجموعه: حسین خندق آبادی

چاپ چهارم: ۱۳۹۵ش/۱۴۳۷ق

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۱۳-۱۳-۸

حروفچینی و صفحه‌آرایی: مؤسسه فرهنگی هنری حکمت

چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشرکیمیای حضور

(کلیه حقوق محفوظ و مخصوص ناشر است)

تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه (از قبیل چاپ، فتوکپی، الکترونیکی، صوت و تصویر) بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

قیمت: ۳۸۰۰۰ تومان

فهرست

۱۱	پیش گفتار نویسنده بر ترجمه فارسی
۱۵	پیش گفتار مترجم
۲۱	خدمه

فصل اول

	دین و ادیان
۳۴	گذشتن از مرزهای دینی
۴۱	ظاهر و باطن در کیهان و در ادیان
۴۵	وحدت باطنی و کثرت ظاهری
۴۸	تجلیات ذات مطلق احدیت
۵۰	نظام طبیعت در ادیان مختلف
۵۹	یادداشت‌های فصل اول

فصل دوم

نظام طبیعت

۷۰	ادیان ابتدایی یا ادیان بومی
۷۱	آیین شمسی و سنت‌های آمریکای شمالی
۷۲	شیتوئیسم
۷۴	سنت‌های بومیان آمریکای شمالی
۷۷	ادیان آفریقایی
۸۰	ادیان مصری
۸۴	سنت‌های خاور دور: تائوئیسم و آیین کنفسیوس
۸۵	تائوئیسم
۸۷	آیین کنفسیوس

۸ دین و نظام طبیعت

۹۰	ادیان هند و ایرانی و ادیان اروپایی
۹۱	آیین هندو
۹۷	آیین بودایی
۱۰۱	دین زرتشت
۱۰۵	ادیان یونانی
۱۰۹	ادیان ابراهیمی
۱۱۰	دین یهود
۱۱۴	دین مسیح
۱۲۱	اسلام
۱۲۶	آرینش در خاندان
۱۲۸	جمع ندی
۱۳۳	یادداشت‌های فصل دوم

فصل سوم

«سفه و خطاهای فلسفه»

۱۶۵	فلسفه یونان
۱۹۲	فلسفه قرون وسطی
۲۰۰	فلسفه جدید از زمان رنسانس تا امروز
۲۲۳	یادداشت‌های فصل سوم

فصل چهارم

علوم سنتی، انقلابی علمی و پیامدهای آن

۲۴۹	علوم سنتی
۲۵۵	مکانیکی کردن تصویر جهان در رنسانس و انقلاب علمی
۲۵۸	پیدایش نظریه قوانین طبیعت
۲۶۱	کوپرنیک، مکتب کوپرنیکی و «عالم نامتناهی»
۲۶۴	بیکن و گیلبرت
۲۶۷	گالیله
۲۷۰	کپلر
۲۷۲	دکارت

۲۷۳	نیوتن
۲۷۸	نگرش کمی به طبیعت در قرن هجدهم
۲۸۰	فلسفه طبیعت و علم تجربی
۲۸۲	تکامل: داروینی و نو-داروینی
۲۸۶	فیزیک جدید: نظریه نسبیت و مکانیک کوانتوم
۲۹۱	نظم و بی نظمی: دیدگاه پریگوینی
۲۹۳	پوزیتیویسم علمی و نقد بر آن
۲۹۹	یادداشت های فصل چهارم

فصل پنجم

یادداشت های غم انگیز انسان گرایی در غرب

۳۲۱	مفهوم انسان ایمان و عصر رنسانس
۳۲۵	ادب اسلامی و مطالعات اومانیستی در عصر رنسانس
۳۲۷	جریان های فلسفی در عصر رنسانس
۳۲۹	ویژگی های مکتب انسان گرایی در عصر رنسانس
۳۴۲	پیامدهای انسان گرایی جدید
۳۴۷	آیا انسان گرایی غیر غربی وجود دارد؟
۳۵۳	مسخ شدن سیمای انسان و بازیابی انسان سنتی
۳۵۷	یادداشت های فصل پنجم

فصل ششم

بازشناسی طبیعت: دین و بحران محیط زیست

۳۷۱	پاسخ متفکران متأخر و معاصر مسیحی به بحران محیط زیست
۳۹۴	پاسخ دین یهود در غرب به بحران محیط زیست
۳۹۸	ادیان غیر غربی در رویارویی با بحران محیط زیست
۴۱۲	مقایسه و تقابل
۴۲۷	یادداشت های فصل ششم

فصل هفتم

حکمت نهفته در جسم انسان

۴۵۷	آرای ادیان در دنیای غیر غربی ادیان ابتدایی
-----	--

۴۵۹	ادیان مصر
۴۶۱	آیین هندو
۴۶۵	آیین بودایی در ژاپن
۴۷۳	مسیحیت
۴۷۹	اسلام: هم دینی غربی و هم دینی متعلق به جهان غیر غربی
۴۸۶	کشف دوباره جسم در جهان امروز
۴۹۰	شناخت دوباره حکمت جسم انسان
۴۹۷	یادداشت‌های فصل هفتم

فصل هشتم

۵۱۸	دین بازسازی قداست طبیعت
۵۲۱	خشتی تربت امان، نبوت انسان
۵۲۶	کیهان دینی
۵۳۳	شعائر دینی و تمدن کهن
۵۳۶	فرضیه گایا و وحدت وجود
۵۴۰	مسئله شر و نظام طبیعی
۵۴۵	دیدن کیفیت قدسی طبیعت: جستارهایی از فلسفه
	یادداشت‌های فصل هشتم

پیش‌گفتار نویسنده بر ترجمه فارسی

سی سال پیش سرانجامی را کفله که توسط راقم این سطور در دانشگاه شیکاگو در سال ۱۹۶۶ ایراد شد و مجموعه سخنرانی‌های ادوارد کدبری^۱ که متن آن در این کتاب آمده است. سرانجام سخنرانی‌ها در دانشگاه بیرمنگام انگلستان انجام یافت، فاصله افتاد. مترجم سخنرانی‌های دانشگاه شیکاگو تحت عنوان انسان و طبیعت: بحران معنوی بشر متعجبانه چاپ شد و به زبان‌های گوناگون از پرتغالی گرفته تا ترکی ترجمه شد و اخیراً نیز به فارسی برگردانده شده است. در آن زمان به موضوع مرکزی کتاب که پیدایش زودهنگام یک بحران عالم‌گیر زیست‌محیطی و علل فکری و فلسفی و دینی آن بود، چندان توجه نشد. ولی به زودی برای صاحبان بصیرت در مغرب‌زمین آشکار شد که چنین بحران واقعی است و فقط نتیجه پیشگویی‌های گروهی انسان‌بدبین نیست. به تدریج کنفرانس‌های متعددی در این زمینه برگزار شد و قوانینی تدوین یافت و سازمان‌هایی در میان برای حفظ محیط زیست تأسیس شد. این فعالیت‌ها در غرب آغاز شد و به تدریج به دیگر نقاط جهان و از جمله به ایران گسترش یافت.

با وجود این‌که به تدریج دانشمندان مسیحی غربی و سپس یهودیان مسیحی با ابعاد دینی و معنوی و فلسفی محیط زیست می‌شدند، بیشتر فعالیت‌ها به زمینه‌های اقتصادی و مهندسی و فنی محدود بود و بسیار بودند و هنوز نیز هستند کسانی که فکر می‌کنند بشر جدید می‌تواند در درون همین جهان‌بینی بدون تعالی - که معرفت تجدید است - ادامه دهد، ولی با چند برنامه اقتصادی و

1. Edward Cadbury

فن‌آوری‌های مناسب بحران زیست‌محیطی را حل کند. البته این بنده از اول با چنین برداشتی کاملاً مخالف بود و بحران زیست‌محیطی را نتیجه مستقیم جهان‌بینی حاکم بر تجدد می‌دانسته است و هنوز نیز می‌داند. از این‌رو هنگامی که در نیمه دهه نود قرن اخیر از اینجانب دعوت شد که سلسله سخنرانی‌های معروف کدبری را در بیرمنگام انجام دهد، تصمیم گرفته شد که با تعمق بیشتری از کتاب انسان و طبیعت به بررسی رابطه بین دین و نظام طبیعت بپردازد.

کتاب فعلی از لحاظ فلسفی یکی از اساسی‌ترین آثار این بنده است که در آن با توجه به تعمق در ستن فلسفی غرب، تاریخ علوم، جهان‌بینی ادیان گوناگون جهان، دربارهٔ آتون و کیهان و مقایسه‌ای از نظریات ادیان مختلف دربارهٔ نظام طبیعت نوشته شده است دیدی جهانی دربارهٔ رابطه بین دین و نظام طبیعت داده شود.

برای راقم این طور آشکار است که با توجه به استفاده از اصطلاحات فلسفی و دینی و علمی متعلق به چند تمدن مختلف و استفاده از منابع علمی متعددی به زبان‌های گوناگون در بیان این پیچیده فلسفی، ترجمهٔ این اثر کار آسان نیست. چنان‌که ترجمهٔ آن به ترکی و رانسوی که هر دو قبلاً چاپ شده‌اند، حاصل چند سال کوشش بوده است، از این‌رو باید نویسندهٔ این کتاب پیش از هر چیز از دوست دانشمند و همکار گرامی، آقای دکتر محمدحسن فغفوری، که با نوشته‌ها و سبک بیان بنده آشنایی کامل دارند تشکر کند که این بار سنگین را بر دوش گرفتند و پس از کوشش فراوان، ترجمهٔ این سرر را به پایان رساندند.

ایشان ضمن ترجمه متوجه شدند که موضوعات این کتاب به علت اهمیت بحثی که پیش کشیده است با چند رشتهٔ مختلف علمی، از جمله تاریخ ادیان و عرفان، فلسفه در شرق و غرب، تاریخ علوم، برخی از علوم قدیم، تاریخ تفکر غرب و غیره سر و کار دارد و به همین جهت ترجمهٔ آن کار آسانی نیست، ولی نظر ایشان بر این بود که در دوران کنونی، این کتاب برای فارسی‌زبانان دارای اهمیت است. به هر حال همت ایشان و نه اصرار بنده بود که باعث شد یکی از سنگین‌ترین کتب این بنده به زبان فارسی به حلیهٔ طبع آراسته شود.

در این دوران، حفظ محیط زیست در ایران از اهم مسائل است و نمی‌توان آن را به عذر این‌که باید فعلاً مملکت صنعتی شود، به فردا موکول کرد، چون فردا خیلی دیر است و اگر ملل جهان از هم‌اکنون فکری اساسی، و نه تنها رنگ و لعاب ظاهری، برای این موضوع نکنند اصلاً فردایی نخواهد بود که بتوان این معضل را حل کرد. کره زمین تاب گسترش فن‌آوری ویرانگر جدید را ندارد و دیر یا زود طبیعت، خود عکس‌العملی مهیب نشان خواهد داد و بشر را به صورتی دردناک از خواب و خیال ترقی مادی مستمر و تحلیل طبیعت به صرفاً ماده مصرفی بیدار خواهد کرد. وانگهی در ایران هنوز نگاه سنتی به طبیعت که از قرآن کریم سرچشمه گرفت، ر در آثار فلاسفه و عرفای این سرزمین به زیباترین وجهی بیان شده، به کلی فراموش شده است. باید این نگاه معنوی به طبیعت را احیا کرد و به مدد معنویت، بین انسان و طبیعت ایجاد نسبتی کرد که منجر به ویرانی و فساد محیط زیست و در نتیجه هتاهل زندگی بشر بر این کره خاکی نشود که خداوند آن را با زیبایی‌ای تصورناشدنی آراسته است. امید راقم این سطور این است که در این کتاب مانند کتاب انسان و طبیعت به تالی آن است بتواند سهمی ناچیز در این بیداری نسبت به محیط زیست و اهمیت این و معنویت در حفظ آن داشته باشد. فراموش نکنیم شعر سعدی را که فرمود:

به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست

عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست

سید حسن حسینی

بته‌زاد، مریلی

فروردین ماه ۳۸۴